

काठमाडौं महानगरपालिका या मद्दानगव्याख्या स्थानीय राजपत्र

काठमाडौं महानगरपालिकाद्वारा प्रकाशित

वर्ष २) काठमाडौं, चैत्र २९ गते, २०७५ साल (अतिरिक्ताङ्क १५

भाग १

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ को उपदफा १ बमोजिम काठमाडौं महानगरपालिकाको नगरसभाले जारी गरेको ऐन सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशन गरिएको छ ।

संम्वत् २०७५ सालको ऐन नं. -१२

काठमाडौं महानगरपालिका सवारी तथा यातायात व्यवस्थापन
ऐन, २०७५

प्रस्तावना : सार्वजनिक यातायात सेवामा सर्वसाधारणको सहज र सुविधाजनक पहुँच सुनिश्चित गर्न, सार्वजनिक यातायातलाई प्रोत्साहन गरी

खण्ड २) अतिरिक्ताङ्क १५ कामपा, स्थानीय राजपत्र भाग १ मिति २०७५।१२।२९

लगानी अभिवृद्धि गर्न, सुरक्षित, भरपदो, सर्वसुलभ, गुणस्तरीय, विश्वसनीय, वातावरणमैत्री, उपभोक्तामुखी र सेवामुखी रूपमा सेवा संचालन तथा व्यवस्थापन गर्न, यातायात क्षेत्रमा वातावरण अनुकूलको प्रविधिलाई प्राथमिकता दिन तथा समग्र यातायात व्यवस्थापन सम्बन्धमा कानुनी व्यवस्था गर्न बाञ्छनीय भएकोले,स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ बमोजिम काठमाडौं महानगरपालिका नगर सभाले यो ऐन जारी गरेको छ ।

परिच्छेद-१

प्रारम्भिक

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ** : (१) यस ऐनको नाम “काठमाडौं महानगरपालिका सवारी तथा यातायात व्यवस्थापन ऐन, २०७५” रहेको छ ।

(२) यो ऐन तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. **परिभाषा** : विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा:

(क) “**अनुगमन समिति**” भन्नाले ऐनको दफा १६ बमोजिम गठित अनुगमन समिति सम्झनुपर्दछ ।

(ख) “**ऐन**” भन्नाले काठमाडौं महानगरपालिका सवारी तथा यातायात व्यवस्थापन ऐन, २०७५ सम्झनुपर्दछ ।

(ग) “**कार्यपालिका सदस्य**” भन्नाले काठमाडौं महानगरपालिका नगर कार्यपालिकाको सदस्य सम्झनुपर्दछ ।

(घ) “**तोकिएको**” वा “**तोकिए बमोजिम**” भन्नाले यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियममा तोकिए बमोजिम सम्झनुपर्दछ ।

- (ड) “टिकट” भन्नाले सार्वजनिक यातायात सेवा प्रयोग गर्ने सेवाग्राहीलाई प्रदान गरिने टिकट सम्भन्नुपर्छ । यस शब्दले ई-टिकट, स्मार्ट कार्ड वा यस्तै प्रयोजनका लागि जारी हुने प्रविधिजन्य टिकट समेतलाई बुझाउनेछ ।
- (च) “नगर सभा सदस्य” भन्नाले काठमाडौं महानगरपालिका नगर सभाको सदस्यलाई सम्भन्नुपर्छ ।
- (छ) “न्याय प्रशासक” भन्नाले काठमाडौं महानगरपालिकाको न्याय प्रशासक सम्भन्नुपर्छ ।
- (ज) “निर्धारित” भन्नाले प्रचलित कानूनबमोजिम नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा काठमाडौं महानगरपालिकाले यातायात व्यवस्थापन सम्बन्धी विषयमा समय समयमा गर्ने निर्णय वा तोकिएको मापदण्डलाई सम्भन्नुपर्दछ ।
- (झ) “पार्किङ्ग स्थल” भन्नाले सवारी राख्न निर्धारण गरेको स्थल सम्भन्नुपर्छ ।
- (ञ) “प्रमुख” भन्नाले काठमाडौं महानगरपालिकाको प्रमुखलाई सम्भन्नुपर्छ ।
- (ट) “उपप्रमुख” भन्नाले काठमाडौं महानगरपालिकाको उपप्रमुखलाई सम्भन्नुपर्छ ।
- (ठ) “प्रदूषण” भन्नाले सवारीबाट निस्कने ध्वनि तथा धुवाँको प्रदूषण सम्भन्नुपर्छ ।
- (ड) “बस विसौनी” भन्नाले यात्री वाहक सार्वजनिक सवारीमा यात्रीलाई यात्रा गर्ने प्रयोजनको लागि

चह्न र ओर्लनको निमित्त निर्धारण गरिएको स्थल सम्भन्नुपर्छ ।

- (ढ) “महानगरपालिका” भन्नाले काठमाडौं महानगरपालिकालाई सम्भन्नुपर्छ ।
- (ण) “रूपान्तरण” भन्नाले डिजेल, पेट्रोल, ग्याँसबाट सञ्चालन हुने सवारी साधनलाई विद्युतीयमा र डिजेल पेट्रोलबाट सञ्चालन हुनेलाई ग्याँस वा हाईब्रिडमा रूपान्तरण गरी सञ्चालन माध्यममा परिवर्तन गरी वातावरणमैत्री सवारी साधनमा रूपान्तरण गर्ने भन्ने सम्भन्नुपर्छ ।
- (त) “विद्युतीय सवारी साधन” भन्नाले विद्युतीय प्रसारण लाईन, सोलार वा ब्याट्रीबाट सञ्चालन हुने सवारी साधन सम्भन्नुपर्छ ।
- (थ) “वातावरणमैत्री सवारी साधन” भन्नाले वैकल्पिक वा नवीकरणीय उर्जाबाट सञ्चालन हुने वा महानगरपालिकाले वातावरणमैत्री भनी तोकेको सवारी साधनलाई सम्भन्नुपर्छ ।
- (द) “संघीय कानून” भन्नाले संघीय संसदबाट जारी भएको यातायात व्यवस्थापन सम्बद्ध कानूनलाई सम्भन्नुपर्छ ।
- (ध) “प्रदेश कानून” भन्नाले प्रदेश सभा, प्रदेश नम्बर तीनबाट जारी भएको यातायात व्यवस्थापन सम्बद्ध कानूनलाई सम्भन्नुपर्छ ।
- (न) “संस्था” वा “कम्पनी” भन्नाले प्रचलित कानून बमोजिम सार्वजनिक यातायात सेवा सञ्चालन गर्न

गराउन स्थापित संस्था वा कम्पनीलाई सम्झनु पर्दछ ।

- (प) “सार्वजनिक यातायात” भन्नाले सर्वसाधारणका लागि भाडा लिई यात्रा गराउन सञ्चालित बस, ट्रलिवस, ट्राम, मेट्रो तथा मोनोरेल, मिनिबस, मार्डक्रोबस लगायतका सार्वजनिक यातायातका लागि इजाजत प्राप्त गरी सञ्चालन गरिएका यातायातका साधन सम्झनु पर्दछ ।
- (फ) “सम्बन्धित निकाय” भन्नाले महानगरपालिका क्षेत्रभित्र यातायात व्यवस्थापन सम्बन्धमा कामकारवाही गर्ने नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकार मातहतका कार्यालय, अन्य स्थानीय सरकार, गैर सरकारी संघसंस्थालाई समेत सम्झनुपर्दछ ।
- (ब) “सेवा प्रदायक” भन्नाले सार्वजनिक यातायात सेवा संचालन गर्ने उद्देश्यले प्रचलित कानुनबमोजिम स्थापित संघसंस्था, कम्पनी वा व्यक्ति सम्झनुपर्दछ ।

परिच्छेद-२

टिकट सम्बन्धी व्यवस्था

३. टिकटको प्रयोग : (१) सार्वजनिक यातायातको संचालनमा कागजी र विद्युतीय गरी दुई प्रकारका यात्री टिकटहरू प्रयोग गर्न सकिनेछ ।

- (२) कागजी टिकटको प्रयोगलाई क्रमशः विद्युतीय टिकटले विस्थापित गर्नु पर्नेछ ।

४. **टिकट अनिवार्य दिनुपर्ने** : (१) सार्वजनिक यातायातका साधन चढनुभन्दा पहिले वा चढे लगत्तै यात्रीहरूसँग तोकिएको भाडा लिई अनिवार्यरूपमा टिकट दिनुपर्ने दायित्व सम्बन्धित परिचालकको हुने छ ।
- (२) विद्युतीय टिकट रहेको खण्डमा इ-टिकेटिङ्ग लगायतका प्रविधिबाट अग्रिम टिकट खरिद गर्न पाउने व्यवस्था समेत गर्नुपर्नेछ ।
- (३) यात्री टिकटको आकार प्रकार तथा टिकटमा उल्लेख गर्नुपर्ने कुराहरु तोकिए बमोजिम हुनेछ ।
- (४) यात्री टिकटमा धुम्रपान, मद्यपान, सुर्तीजन्य पदार्थ, अश्लील सामाग्री तथा सार्वजनिक हित विपरीत हुने सामाग्रीको विज्ञापन गर्न पाइने छैन ।
५. **टिकट अनिवार्य लिनुपर्ने** : महानगरपालिका क्षेत्रभित्र रुट कायम भई सञ्चालन हुने सार्वजनिक यातायातका साधन प्रयोग गर्ने यात्रीले आफू चढ्ने बस बिसौनीमा वा सवारी साधन चढे लगत्तै निर्धारित भाडा तिरी टिकट लिनुपर्नेछ ।
६. **सहुलियत मूल्यमा टिकट प्रदान गर्नुपर्ने** : (१) सेवा प्रदायकले बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, अशक्त, जनआन्दोलनका घाइते, सहिद परिवारका सदस्य, विद्यार्थी तथा अन्य निर्धारित व्यक्तिलाई कानूनले निर्धारण गरेको सहुलियत दरमा टिकट उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम सहुलियत दरमा टिकट प्राप्त गर्ने यात्रीले सम्बन्धित निकायबाट जारी भएको परिचयपत्र देखाउनु पर्नेछ ।

परिच्छेद-३

सार्वजनिक यातायात संचालन गर्ने संस्था वा कम्पनीको दायित्व

७. संस्था वा कम्पनीको दायित्व : (१) सार्वजनिक यातायात संचालन गर्ने संस्था वा कम्पनीको दायित्व देहाय बमोजिम हुनेछ :-

- (क) यात्रीहरूलाई निर्धारित बस बिसौनीबाट मात्र चढाउने र ओर्लने (पिक एण्ड ड्रप) व्यवस्था गर्ने,
- (ख) यात्रीवर्ग वा सर्वसाधारणका लागि गुनासो तथा सुभावा दिन मिल्ने व्यवस्था मिलाउने,
- (ग) चालक र परिचालकलाई निर्धारित पोशाकको व्यवस्था गर्ने,
- (घ) यातायातका साधनहरूको नियमित चेकजाँच गरी मर्मत सम्भार तथा सरसफाई गर्ने/गराउने,
- (ङ) सवारी साधन कुन रुटमा चल्ने हो सो सजिलैसँग छुट्याउन सकिने किसिमले रुट नम्बरका अतिरिक्त सवारी साधनमा फरक रंग वा निश्चित चिन्हको प्रयोग गर्ने,
- (च) अपांगता भएका व्यक्ति, महिला, असक्त, बालबालिका, जेष्ठ नागरिकहरूलाई निर्धारित आरक्षण सिटको व्यवस्था गर्ने, आरक्षण गरिएको सिट खाली भई अन्य कुनै व्यक्ति वसेको अवस्थामा आरक्षित व्यक्ति प्रवेश गरेमा निजलाई तुरुन्त सिटमा बस्ने व्यवस्था मिलाउने,
- (छ) चालक र परिचालकले प्रचलित कानून बमोजिमको कार्य र आचरण गरे नगरेको सुपरीवेक्षण गर्ने र आवश्यक निर्देशन दिने ।

- (ज) प्रत्येक सवारी साधनमा प्राथमिक उपचार सामाग्री (फस्ट एड), अग्नि नियन्त्रण उपकरण, फोहर राख्ने भाँडो अनिवार्य रुपमा राख्ने,
- (झ) सवारी साधनमा महानगरपालिकाको स्वीकृतिबेगर विज्ञापन नगर्ने,
- (ञ) महानगरपालिकाबाट अनुमति वा नवीकरण प्राप्त नगरी महानगरपालिका क्षेत्रभित्र सार्वजनिक यातायात सेवा सञ्चालन नगर्ने,
- (ट) महानगरपालिका क्षेत्रभित्र सार्वजनिक यातायात सेवा सञ्चालन गर्दा महानगरपालिकाबाट निर्धारण भएको भाडादर बमोजिम भाडालिने व्यवस्था मिलाउने,
- (ठ) कार्तिकदेखि माघ मसान्तसम्म बिहान ५ बजेदेखि राती ९ बजेसम्म र बाँकी अन्य महिनाको हकमा बिहान ५ बजेदेखि राती १० बजेसम्म अनिवार्य रुपमा निर्धारित रुटमा सवारी साधन चल्ने व्यवस्था मिलाउने,
- (ड) सम्बन्धित निकाय वा महानगरपालिकाले समय-समयमा तोकेको मापदण्ड पुरा नभएका साधन नचलाउने,
- (ढ) सवारी साधनमा अनिवार्य रुपमा बमन थैली राख्ने,
- (ण) महानगरपालिकाबाट अनुमतिप्राप्त सक्षम एवं योग्य वर्कसपबाट सवारी साधनको जाँच गराई अद्यावधिक राख्ने,
- (त) महानगरपालिकाबाट हुने नियमन कार्यमा सहयोग र समन्वय गर्ने,
- (थ) महानगरपालिकाबाट समय समयमा तोकेका कार्यहरु गर्ने/गराउने ।

- (२) सार्वजनिक यातायात संचालन गर्ने संस्था वा कम्पनीले देहायको कार्य गर्नेतर्फ निर्देशित हुनुपर्नेछ :
- (क) यात्रीको सुरक्षा व्यवस्था र अनुगमनका लागि सार्वजनिक यातायातका साधनमा सी.सी.टी.भी. क्यामेरा जडान गर्ने/गराउने,
 - (ख) उच्च प्रविधियुक्त वातावरणमैत्री सवारी साधनको प्रयोग गर्ने,
 - (ग) सवारी साधनभित्र अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूले प्रयोग गर्ने ह्विलचेयर सजिलै राख्न सकिने व्यवस्था गर्ने,
 - (घ) यात्रीवर्ग र सर्वसाधारणका लागि गुनासो तथा सुभाक्क दिन र सेवा सम्बन्धी जानकारी दिन टोल फ्री-नम्बर, नोटिस बोर्ड सेवा, ईमेल, वाईफाई, सामाजिक संजाल, भ्वाईसमेल लगायतका प्रविधि जडान गर्ने,
 - (ङ) सार्वजनिक यातायात सेवा सम्बन्धमा मोबाईल र कम्प्युटरबाट सवारी साधनको आगमन तथा रुटहरूको अवस्थितिहरू प्रत्यक्ष देखिने जीपीएस ट्र्याकिङ्ग जडान गरी एप्स प्रयोगमा ल्याउने,
 - (च) यात्रीहरूको सहजताका लागि दैनिक, साप्ताहिक, मासिक तथा वार्षिक- रुपमा मान्य हुने टिकटहरू जारी गर्ने,
 - (छ) कम्तीमा दश कक्षा उत्तीर्ण गरेका व्यक्तिलाई चालक तथा परिचालकमा नियुक्ति गर्ने,

- (ज) खनिज इन्धनका सवारी साधनलाई विद्युत्बाट चल्ने वातावरणमैत्री सवारी साधनमा रूपान्तरण गर्ने ।

परिच्छेद- ४

सवारी चालक, परिचालक तथा यात्री सम्बन्धी व्यवस्था

८. **सवारी चालक** : देहायको योग्यता पुगेको नेपाली नागरिक सार्वजनिक सवारी साधनको चालक हुन योग्य मानिनेछ :
- (क) प्रचलित कानुनले निर्दिष्ट गरे बमोजिमको सवारी चालक इजाजत प्राप्त गरेको,
- (ख) शारीरिक तथा मानसिकरूपमा स्वस्थ रहेको,
- (ग) कुनै प्रचलित कानुनले अयोग्य नरहेको ।
९. **परिचालक** : देहायको योग्यता पुगेको नेपाली नागरिक सार्वजनिक सवारी साधनको परिचालक हुन योग्य मानिनेछ :
- (क) प्रचलित कानुनले निर्दिष्ट गरे बमोजिमको परिचालक इजाजत प्राप्त गरेको,
- (ख) शारीरिक तथा मानसिक रूपमा स्वस्थ रहेको,
- (ग) कुनै प्रचलित कानुनले अयोग्य नरहेको ।
१०. **चालक, परिचालक तथा यात्रीलाई प्रशिक्षण** : (१) महानगरपालिकाले सार्वजनिक यातायातसँग सम्बन्धित चालक, परिचालक तथा यात्रीहरूलाई सार्वजनिक यातायात सम्बन्धी आधारभूत ज्ञान, सीप, प्रचलित कानुनी व्यवस्था तथा यात्रीसँग गरिने शिष्ट व्यवहार आदि विषयमा प्रशिक्षण दिनेछ ।

- (२) उपदफा (१) बमोजिम दिइने प्रशिक्षणमा सार्वजनिक यातायात सम्बन्धी सेवा प्रदायक संस्था वा कम्पनीले आफ्ना चालक तथा परिचालकहरुलाई अनिवार्यरूपमा सहभागी गराउनुपर्नेछ ।
- (३) उपदफा (१) बमोजिम प्रशिक्षणमा सहभागी भएका चालक तथा परिचालकहरुलाई महानगरपालिकाबाट अनुसूची-१ बमोजिमको ढाँचामा परिचयपत्र प्रदान गरिनेछ ।
- (४) सार्वजनिक सवारी साधन प्रयोग गर्ने यात्री तथा पैदल यात्रीलाई यात्री अनुशासन तथा आचरण सम्बन्धमा सचेतनामूलक प्रशिक्षण दिइनेछ ।

परिच्छेद-५

कर्तव्य तथा निषेधित कार्यहरु

११. यात्रीको कर्तव्य: (१) सार्वजनिक यातायात सेवा प्रयोग गर्ने यात्रीले चालक, परिचालक तथा अन्य व्यक्तिसँग शिष्ट, शालीन र सभ्य व्यवहार गर्नुपर्नेछ ।

- (२) उपदफा (१) बमोजिम सार्वजनिक यातायातमा यात्रा गर्दा देहायका कार्य गर्नु हुदैन :
 - (क) निर्धारित भाडा नतिरी यात्रा गर्ने वा गर्न प्रयत्न गर्ने,
 - (ख) अन्य व्यक्तिका लागि आरक्षित गरिएको सिटमा बस्ने,
 - (ग) टिकट नलिने वा कुनै सर्तमा निर्धारित दरभन्दा कम दरमा भाडा तिर्ने,
 - (घ) अमान्य टिकटहरु प्रयोग गरी यात्रा गर्ने वा गर्न प्रयत्न गर्ने,

- (ड) म्याद समाप्त भएका परिचयपत्र देखाई भाडा छुटका लागि दावी गर्ने,
- (च) नक्कली परिचयपत्रबाट सुविधा लिन प्रयत्न गर्ने,
- (छ) उत्सर्जित फोहरमैला तोकिएको स्थान वा फोहर संकलन गर्न राखिएको भाँडो- बाहेक अन्यत्र जथाभावी फाल्ने,
- (ज) यातायातको साधनभित्र मदिराजन्य र सुर्तीजन्य पदार्थको सेवन गर्ने,
- (झ) यातायातका साधनमा जडान भएका भौतिक सामाग्रीहरुमा क्षति पुऱ्याउने,
- (ञ) यातायातका साधनमा अश्लील शब्द तथा चित्र लेख्ने, त्यस्तै प्रकृतिका सामाग्रीहरु हेर्ने,
- (ट) भ्रगडा गर्ने, डरधाक धम्की दिने,
- (ठ) यातायातका साधनमा आगो लगाउने, सिसा फुटाउने,
- (ड) यौनजन्य दुर्व्यवहार गर्ने,
- (ढ) लागुऔषध प्रयोग गर्ने/गराउने वा त्यस्ता कार्य गर्न प्रोत्साहित गर्ने,
- (ण) बगली मार्ने वा अन्य चोरी गर्ने,
- (त) कानूनले निषेध गरेका अन्य कार्यहरु गर्ने ।

१२. चालकको कर्तव्य : (१) सार्वजनिक यातायात सेवा संचालन गर्ने चालकले यात्री परिचालक तथा अन्य व्यक्तिसँग शिष्ट, शालीन र सभ्य व्यवहार गर्नुपर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम सार्वजनिक यातायात सेवा संचालन गर्ने चालकले देहायका कार्य गर्नु हुदैनः

- (क) निर्धारित पार्किङ्ग स्थल वाहेकका स्थानमा सवारी साधन रोक्ने,
- (ख) यात्रीसँग अशिष्ट भाषामा कुरा गर्ने,
- (ग) निर्धारित पोशाक नलगाई सवारी साधन चलाउने,
- (घ) बस बिसौनीमा निर्धारित समय भन्दा बढी समय सवारी साधन रोक्ने,
- (ङ) जेब्रा क्रसिङ्गमा पैदलयात्रीलाई प्राथमिकता नदिने,
- (च) अत्यावश्यक अवस्थामा वाहेक हर्न बजाउने,
- (छ) सवारी साधनमा अश्लील फोटो टाँस्ने, अश्लील गीत बजाउने,
- (ज) जथाभावी पार्किङ्ग गर्ने,
- (झ) निर्धारित समयमा निर्धारित रुटमा सवारी साधन चलाउन इन्कार गर्ने,
- (ञ) मदिराजन्य र सुर्तीजन्य पदार्थ सेवन गरी सवारी चलाउने,
- (ट) यौनजन्य दुर्व्यवहार गर्ने,
- (ठ) कानूनले निषेध गरेका अन्य कार्यहरु गर्ने ।

१३. परिचालकको कर्तव्य : (१) सार्वजनिक यातायात सेवा संचालनमा संलग्न परिचालकले यात्री, चालक तथा अन्य व्यक्तिसँग शिष्ट, शालीन र सभ्य व्यवहार गर्नुपर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम सार्वजनिक यातायात सेवा संचालनमा संलग्न परिचालकले देहायका कार्य गर्नु हुँदैन :

- (क) यात्रीसँग निर्धारित भन्दा बढी रकम असुल गर्ने,
- (ख) टिकट दिन इन्कार गर्ने,

- (ग) रकम फिर्ता गर्न आलटाल गर्ने,
- (घ) यात्रीसँग अशिष्ट भाषामा कुरा गर्ने,
- (ङ) निर्धारित पोशाक नलगाई सार्वजनिक यातायातको साधनमा परिचालकको काम गर्ने,
- (च) सवारी साधनमा मदिराजन्य र सुतीजन्य पदार्थको सेवन गर्ने,
- (छ) यौनजन्य दुर्व्यवहार गर्ने ,
- (ज) कानूनले निषेध गरेका अन्य कार्यहरू गर्ने ।

१४. पैदल यात्रीको दायित्व : (१) मानिस हिड्ने पेटी भएको सडकमा मानिस सो पेटीबाट नै हिड्नु पर्नेछ । पेटी नभएको सडकमा हिड्दा सो सडकको किनारा तर्फबाट हिड्ने गर्नु पर्नेछ ।

(२) पैदल हिड्ने मानिसले बाटो काट्नुपर्दा जेब्रा-क्रसिङ्ग, सव-वे, ओभरहेड-ब्रिज वा त्यस्तो बाटो काट्नका लागि निर्धारित ठाउँबाट मात्र बाटो काट्नु पर्नेछ ।

(३) सडक पेटीमा यात्रा गर्ने पैदल यात्रीले तोकिए बमोजिमको सडक अनुशासन तथा आचारसंहिता पालना गर्नुपर्नेछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम यात्रा गर्ने पैदल यात्रीले देहायका कार्य गर्नु हुदैन :

(क) सवारी साधन गुड्ने प्रयोजनको लागि तोकिएको सडकबाट हिड्ने,

(ख) आफूले उत्सर्जन गरेको फोहोर सडक तथा सार्वजनिक स्थानमा फाल्ने,

(ग) सडक, पेटी तथा वरपरका स्थानहरूमा आवत जावतलाई असर पर्ने गरी अनावश्यक रूपमा भेला

हुने, भिडभाड गर्ने, होहल्ला गर्ने तथा प्रचलित कानुनले निषेध गरेका अन्य कार्यहरू गर्ने/गराउने,

(घ) महानगरपालिकाले समय समयमा गर्न नहुने भनी तोकिएको कार्यहरू गर्ने ।

परिच्छेद-६

समन्वय तथा अनुगमन सम्बन्धी व्यवस्था

१५. **समन्वय गर्ने** : महानगरपालिकाले सहरी सुव्यवस्थापनका लागि सार्वजनिक यातायात प्रणालीमा समयानुकूल स्थानीय नीति तर्जुमा गर्न, नियमन गर्न, एकीकृत यातायात अवधारणाअनुरूप सार्वजनिक यातायात संचालन र व्यवस्थापन गर्न, सार्वजनिक यातायातमा नवीन अवधारणा अवलम्बन गर्न तथा सार्वजनिक यातायात सेवाको गुणस्तर वृद्धि गरी समग्र यातायात सेवा प्रणालीमा प्रभावकारिता वृद्धि गर्न नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, अन्य स्थानीय सरकार, सार्वजनिक यातायात सेवा-प्रदायक संस्था तथा कम्पनी, उपभोक्ता हित संरक्षण सम्वद्ध संघ-संस्थाहरू, सुरक्षा-निकाय, ट्राफिक प्रहरी, आमसंचारका क्षेत्र, नागरिक समाज समेतसँग छलफल, अन्तक्रिया र परामर्श गरी सरोकारवाला निकायहरूबिचमा समन्वय गर्नेछ ।

१६. **अनुगमन समिति सम्बन्धी व्यवस्था** : (१) सार्वजनिक यातायात सेवा-प्रदायकले सर्वसुलभ, गुणस्तरीय र विश्वसनीय सार्वजनिक यातायातको सञ्चालन गरे नगरेको, चालक, परिचालक तथा यात्रीले ऐन बमोजिमको कार्य गरे नगरेको अनुगमन गरी कानुन बमोजिम कारवाही गर्न/गराउन देहाय बमोजिमको समिति गठन हुनेछ :

- (क) प्रमुखले तोकेको नगर कार्यपालिकाको सदस्य -संयोजक
- (ख) नगर सभा सदस्य मध्येबाट प्रमुखले तोकेको
कम्तीमा एक जना महिला सहित ३ जना -सदस्य
- (ग) महानगरीय ट्राफिक प्रहरी महाशाखा प्रमुख
वा निजले तोकेको अधिकृतस्तरको ट्राफिक प्रहरी - सदस्य
- (घ) महानगरपालिका नगरप्रहरी महाशाखा
प्रमुख वा निजलेतोकेको अधिकृतस्तरको नगरप्रहरी - सदस्य
- (ङ) प्रमुखले तोकेको महानगरपालिकाको कानून
अधिकृत -सदस्य
- (च) सार्वजनिक यातायात सेवा प्रदायक संस्था वा
कम्पनीहरु मध्येबाट प्रमुखले तोकेको दुई जना व्यक्ति -सदस्य,
- (छ) उपभोक्ता हित संरक्षण सम्बद्ध संघ-संस्थाहरु
मध्येबाट प्रमुखले तोकेको एक जना - सदस्य
- (ज) महानगपालिकाको यातायात व्यवस्थापन हेर्ने
विभागको प्रमुख -सदस्य सचिव
- (२) उपदफा (१) को खण्ड (च) र (छ) मा उल्लिखित व्यक्तिको पदावधि तीन वर्षको हुनेछ ।
- (३) उपदफा (१) को समितिले जुनसुकै स्थान तथा समयमा सार्वजनिक यातायात सेवाको नियमन गर्न, चेक जाँच गर्न, आवश्यक निर्देशन दिन, आवश्यक कारवाही गर्न तथा नियमित कारवाहीको लागि घुम्ती निरीक्षक तोक्न वा सम्बन्धित निकायमा लेखी पठाउन सक्नेछ ।

- (४) उपदफा (१) मा उल्लेखित कुनै व्यक्तिको कार्य सन्तोषजनक नलागेमा महानगरपालिकाले त्यस्तो व्यक्ति हटाई सम्बन्धित क्षेत्रको अर्को व्यक्तिलाई नियुक्त गर्न/गराउन सक्नेछ ।
- (५) उपदफा (१) को समितिले आफूलाई प्राप्त अधिकार महानगरपालिकाका अन्य जनप्रतिनिधिहरु, ट्राफिक प्रहरी वा कर्मचारीहरुलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।
- (६) उपदफा (५) बमोजिम अधिकार प्राप्त जनप्रतिनिधिहरु वा कर्मचारीहरुले अनुगमन गरी कसैबाट ऐन विपरीतको कार्य भए परिच्छेद ७ बमोजिम सजाय गर्न सक्नेछ ।
- (७) उपदफा (१) को समितिले दिएको निर्देशन पालना गर्नु सेवा प्रदायक, चालक, परिचालक, यात्री तथा तोकिएका जनप्रतिनिधि, कर्मचारी, सुरक्षाकर्मी र घुम्ती निरीक्षकको कर्तव्य हुनेछ ।
- (८) उपदफा (१) बमोजिमको अनुगमन समितिले आफ्नो कार्यविधि आफै निर्धारण गर्न सक्नेछ ।

परिच्छेद-७

सजाय सम्बन्धी व्यवस्था

१७. **सजाय** : (१) देहायको कसुर गर्नेलाई अनुगमन समितिले देहाय बमोजिमको सजाय गर्न सक्नेछ :

- (क) दफा ७ को उपदफा (१) को खण्ड (क) देखि (ज) सम्मको कार्य नगरी कसुर गर्ने संस्था वा कम्पनीलाई पहिलो पटकको लागि रु १०००।- (एक हजार), दोश्रो पटक रु.

२०००।- (दुई हजार) र त्यसपछि प्रत्येक पटक रु.
५०००।- (पाँच हजार) जरिवाना हुनेछ ।

- (ख) दफा ७ को उपदफा (१) को खण्ड (भ) देखि (थ) सम्मको कसुर गर्ने संस्था वा कम्पनीलाई पहिलो पटकको लागि रु. १५००।- (एक हजार पाँच सय) र दोश्रो पटकदेखि प्रत्येक पटक रु. ५०००।- (पाँच हजार) का दरले जरिवाना गरी एक हप्ता भित्रमा ऐनको व्यवस्था पालना गर्ने मौका दिनुपर्नेछ । सो अवधिमा पनि ऐनको व्यवस्था पालना नगरेमा यातायात संचालनमा रोक लगाउनुपर्नेछ ।
- (ग) दफा ११ को उपदफा (२) को खण्ड (क) देखि (च) सम्मको कसुर गर्ने यात्रीलाई पहिलो पटकको लागि रु. १०००।- (एक हजार) र दोश्रो पटक देखि प्रत्येक रु. २०००।- (दुई हजार) जरिवाना हुनेछ ।
- (घ) दफा ११ को उपदफा (२) को खण्ड (छ) देखि (ज) सम्मको कसुर गर्ने यात्रीलाई पहिलो पटकको लागि रु. १०००।- (एक हजार) र दोश्रो पटकदेखि प्रत्येक पटक रु. २५००।- (दुई हजार पाँच सय) जरिवाना हुनेछ ।
- (ङ) दफा ११ को उपदफा (२) को खण्ड (ट) देखि (त) सम्मको कसुर गर्ने यात्रीलाई तत्काल सार्वजनिक यातायातको साधनबाट बाहिर निकाली आवश्यक कारवाहिको लागि नजिकमा रहेको ट्राफिक प्रहरी, नगरप्रहरी वा सुरक्षामा खटिएका सुरक्षाकर्मीलाई जिम्मा लगाउनु पर्नेछ । उल्लिखित कसुर गर्ने यात्रीलाई रु. ५०००।- (पाँच हजार) जरिवाना हुनेछ ।
- (च) दफा १२ को उपदफा (२) को खण्ड (क) देखि (ङ) सम्मको कसुर गर्ने चालकलाई पहिलो पटकको लागि रु.

- १०००।- (एक हजार) र दोश्रो पटकदेखि प्रत्येक पटक रु.
२०००।- (दुई हजार) जरिवाना हुनेछ ।
- (छ) दफा १२ को उपदफा (२) को खण्ड (च) देखि (ज) सम्मको कसुर गर्ने चालकलाई पहिलो पटकको लागि रु.
१०००।- (एक हजार) र दोश्रो पटकदेखि प्रत्येक पटक रु.
५०००।- (पाँच हजार) जरिवाना हुनेछ ।
- (ज) दफा १२ को उपदफा (२) को खण्ड (झ) देखि (ठ) सम्मको कसुर गर्ने चालकलाई पहिलो पटकको लागि रु.
१०००।- (एक हजार) र दोश्रो पटकमा समेत सोही कसुर गरेमा अनुगमन समितिले सेवाबाट हटाउन सम्बन्धित संस्था वा कम्पनीलाई सिफारिस गरिनेछ । अनुगमन समितिले गरेको सिफारिस बमोजिम कारवाही गर्नु सम्बन्धित संस्था वा कम्पनीको कर्तव्य हुनेछ ।
- (झ) दफा १३ को उपदफा (२) को खण्ड (क) देखि (घ) सम्मको कसुर गर्ने परिचालकलाई पहिलो पटकको लागि रु. १०००।- (एक हजार) र दोश्रो पटक देखि रु.
२०००।- (दुई हजार) जरिवाना हुनेछ ।
- (ञ) दफा १३ को उपदफा (२) को खण्ड (ङ) देखि (ज) सम्मको कसुर गर्ने परिचालकलाई पहिलो पटकको लागि रु. १५००।- (एक हजार पाँच सय) र दोश्रो पटकमा समेत सोही कसुर गरेमा अनुगमन समितिले सेवाबाट हटाउन सम्बन्धित संस्था वा कम्पनीलाई सिफारिस गरिनेछ । अनुगमन समितिले गरेको सिफारिस बमोजिम कारवाही गर्नु सम्बन्धित संस्था वा कम्पनीको कर्तव्य हुनेछ ।
- (२) उपदफा (१) को खण्ड (ख) बमोजिम यातायात संचालनमा रोक लगाउने तथा खण्ड (ज) र खण्ड (ञ) बमोजिमको

कारवाही गर्नुअघि त्यस्तो व्यक्तिलाई सुनुवाईको मौका दिनुपर्नेछ ।

- (३) यस दफामा लेखिएका व्यवस्थाले प्रचलित कानून बमोजिम हुने कुनै पनि कारवाही गर्न बाधा पुगेको मानिने छैन ।
- (४) उपदफा (१) को खण्ड (ड) बाहेकका सजाय सम्बन्धमा चित्त नबुझ्ने पक्षले सजाय पाएको मितिले पन्ध्र दिन भित्र महानगरपालिकाको न्याय प्रशासक मार्फत प्रमुख समक्ष पुनरावेदन गर्न सक्नेछ ।
- (५) यस दफामा उल्लेखित कसुरका सम्बन्धमा प्रमुखले गरेको निर्णय अन्तिम हुनेछ ।
- (६) यस परिच्छेद बमोजिम सजाय भएकोमा त्यसको अभिलेख अद्यावधिक गर्नु/गराउनु अनुगमन समितिको कर्तव्य हुनेछ ।

परिच्छेद-८

विविध

१८. यातायात प्रवर्द्धन कोष : (१) महानगरपालिका क्षेत्रभित्रको यातायात सेवालार्ई प्रभावकारी बनाउन महानगरपालिकाले एक छुट्टै यातायात प्रवर्द्धन कोष खडा गर्नेछ । यस कोषमा देहाय बमोजिमका रकमहरु जम्मा हुनेछन्:

- (क) महानगरपालिकाको नगरसभाबाट विनियोजित रकम,
- (ख) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकारबाट यातायात क्षेत्र पववर्द्धनका लागि प्राप्त रकम,
- (ग) ऐन बमोजिम जरिवानाबापत संकलन हुने रकम,

(घ) स्वदेशी तथा विदेशी संघ संस्था, व्यक्तिबाट यातायात क्षेत्र प्रवर्द्धनका लागि प्राप्त सहयोग रकम,

(ङ) अन्य ।

(२) पदफा (१) बमोजिमको कोषको संचालन गर्न देहाय बमोजिमको एक समिति गठन हुनेछ :

(क) दफा १६ बमोजिमको समितिको संयोजक -संयोजक

(ख) प्रमुखले तोकेको नगर कार्यपालिकाको

महिला सदस्य -सदस्य

(ग) लेखा प्रमुख वा निजले तोकेको लेखा अधिकृत -सदस्य

(घ) नगरप्रहरी प्रमुख -सदस्य

(ङ) महानगरपालिकाको यातायात व्यवस्थापन

हेर्नेविभागको प्रमुख -सदस्य सचिव

(३) उपदफा (१) बमोजिमको समितिले कोषको समुचित प्रयोग गरी सहरि यातायात व्यवस्थापन गर्नुपर्नेछ ।

(४) उपदफा (१) बमोजिमको समितिले गरेका काम कारवाहीको प्रतिवेदन प्रमुखमार्फत कार्यपालिकामा पेश गर्नुपर्नेछ ।

(५) उपदफा (१) बमोजिमको कोषको सञ्चालन तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

१९. यात्री बिमा सम्बन्धी व्यवस्था : सेवा प्रदायक संस्था वा कम्पनीले प्रत्येक यात्रीको प्रचलित कानुनले तोके बमोजिम बिमा गर्नुपर्नेछ ।

२०. यातायातको संचालन सम्बन्धी विशेष व्यवस्था : महानगरपालिकाले नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, अन्य स्थानीय सरकार, सम्बद्ध संघ-

संस्थाहरूसँग साभेदारी वा संयुक्त व्यवस्थापनमा यातायातको संचालन तथा व्यवस्थापन गर्न सक्नेछ ।

२१. कार्यपालिकाको अधिकार : (१) प्रचलित कानुन बमोजिमका अन्य अधिकारका अतिरिक्त कार्यपालिकालाई देहायको अधिकार हुनेछ :

- (क) यातायात व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति तर्जुमा गर्ने, आवश्यक मापदण्ड तथा योजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने/गराउने,
- (ख) महानगर क्षेत्रभित्र सार्वजनिक सवारी चल्ने रुट निर्धारण गर्ने, मूल सडक, सहायक सडक र भित्री सडकमा चल्ने यातायात साधनको वर्गीकरण गर्ने, एकतर्फी सडक निर्धारण गर्ने, सवारी साधन निषेधित क्षेत्र घोषणा गर्ने, पार्किङ्ग क्षेत्र निर्धारण गर्ने, रुटमा सवारी चलाउन अनुमति प्रदान गर्ने, नवीकरण गर्ने, भाडा दर निर्धारण गर्ने र सोको नियमन गर्ने, सेवाको गुणस्तर कायम गराउने तथा गुणस्तर कायम नगर्ने संस्था वा कम्पनीलाई प्रदान गरिएको रुट चलाउने अनुमति खारेज गर्ने,
- (ग) वातावरणमैत्री, जलवायु परिवर्तन अनुकूलन, विपद जोखिम-संवेद्य, अपाङ्गता र लैङ्गिकमैत्री यातायात प्रणालीको प्रवर्द्धन गर्न आवश्यक नीति तथा योजना स्वीकृत गरी कार्यान्वयन गराउने,
- (घ) काठमाडौँ उपत्यकाभित्रका अन्य स्थानीय सरकारहरूसँग सहकार्य गरी यातायात व्यवस्थापन सम्बन्धमा उपत्यकाको एकीकृत अवधारणा तर्जुमा गर्ने, कार्यान्वयन गर्ने/गराउने,

- (ड) फुटपाथ, साइकल लेन, आकाशेपुल, सव-वे, जेब्रा-क्रस, बस, ट्याक्सी, साइकल पार्किङ्ग स्थलको मापदण्ड बनाउने, कार्यान्वयन गर्ने/गराउने,
- (च) ट्राफिक व्यवस्थापनलाई प्रविधिमैत्री बनाउने,
- (छ) वर्कसप दर्ता तथा नवीकरणको व्यवस्था मिलाउन लगाउने,
- (ज) सडक जोखिम न्यूनीकरण तथा सुरक्षा व्यवस्था मिलाउने,
- (झ) सडक सुरक्षा प्रवर्द्धन तथा सुशासन कायम गराउने,
- (ञ) खनिज इन्धनका सवारी साधनलाई विद्युत्वाट चल्ने वातावरणमैत्री सवारी साधनमा रूपान्तरण गराउने,
- (ट) विद्युतीय सवारी साधनको लागि आवश्यक पर्ने चार्जिङ्ग स्टेसन निर्माण तथा व्यवस्थापन गर्न सहयोग तथा समन्वय गर्ने,
- (ठ) दिगो यातायात प्रणालीलाई संस्थागत गर्ने विद्युतीय सवारी साधन खरिद गर्ने व्यक्ति, संस्था वा कम्पनीलाई सहूलियत दिने तथा सहूलियतको लागि समन्वय गर्ने ।

(२) कार्यपालिकाले यस दफा बमोजिम आफूलाई प्राप्त अधिकार प्रमुख वा उपप्रमुख वा वडा समितिको सदस्य वा कार्यपालिका अन्तर्गतका समिति वा उपसमिति वा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत वा अधिकृतस्तरको कर्मचारीलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।

२२. अन्य प्रकारका सवारी साधनलाई समेत लागू हुने : यस ऐनमा उल्लेख भएका व्यवस्थाहरु मध्ये देहायमा उल्लिखित कार्यहरु

सार्वजनिक सवारी साधनका अतिरिक्त अन्य सवारी साधन समेतको हकमा लागू हुनेछ :

- (क) अत्यावश्यक अवस्थामा बाहेक हर्न बजाउन नपाउने,
- (ख) सवारी साधनबाट बाहिर फोहर फाल्न नपाइने,
- (ग) निर्धारित स्थानबाहेक अन्य स्थानमा पार्किङ्ग गर्न नपाइने,
- (घ) निर्धारित मापदण्डभन्दा बढी धुवाँ, धुलो उत्सर्जन गर्न नपाइने,
- (च) सवारी साधन सफा र तयारी हालतमा राखी चलाउनु पर्ने,
- (छ) निर्धारित अधिकतम गति भन्दा तीव्र गतिमा सवारी साधन नचलाउने,
- (ज) पैदल यात्रीलाई जेब्रा क्रसिङ्गबाट बाटो काट्न प्राथमिकता दिने,
- (झ) आकस्मिक सेवामा संचालित यातायातका साधनहरु दमकल, एम्बुलेन्स तथा यस्तै प्रकृतिका सवारी साधनहरु, विशिष्ट व्यक्तिको सवारी, कुटनीतिक सवारी, अत्यावश्यक सेवामा परिचालित यातायातका साधनहरुलाई प्राथमिकता दिने,
- (ञ) सवारी साधनमा अनिवार्य रूपमा वमन थैली राख्ने,
- (ट) प्रचलित कानूनबमोजिम पालना गर्नु पर्ने अन्य कुरा ।

२३. विशेष सहूलियत दिन सकिने : महानगरपालिकाले सहरी बस, विजुली बस, वातावरणमैत्री बस, केबुल-कार, मोनो-रेल, मेट्रो-रेल जस्ता ठूला यातायातका साधनहरु संचालनमा ल्याउने संस्था वा कम्पनीलाई तोकिए बमोजिम विशेष सहूलियत दिन सक्नेछ ।

२४. **जनचेतना कार्यक्रम गर्न सक्ने:** महानगरपालिकाले सार्वजनिक यातायातसँग सम्बन्धित विविध विषयमा आम नागरिक, सार्वजनिक यातायातका साधन प्रयोगकर्ता तथा अन्य सबै सरोकारवालाहरूलाई समेटेर जनचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन गर्न सक्नेछ ।
२५. **घरपालुवा पशुपंक्षी छाड्न नहुने :** सार्वजनिक सडक तथा किनाराको क्षेत्रमा घरपालुवा पशुपंक्षी छाड्न हुँदैन ।
तर काबुबाहिरको परिस्थिति परेमा त्यस्ता पशुपंक्षीलाई सवारीमा बाधा नपुग्ने गरी सार्वजनिक स्थानबाट तुरुन्त हटाउनु पर्छ ।
२६. **बाधा-अड्काउ फुकाउने अधिकार :** यस ऐनको कार्यान्वयन गर्दा तत्काल कुनै बाधा- अड्काउ परेमा कार्यपालिकाले त्यस्तो बाधा-अड्काउ फुकाउन आवश्यक व्यवस्था गर्न सक्नेछ । त्यसरी कार्यपालिकाबाट भएको बाधा-अड्काउको व्यवस्था नगरसभामा पेश गरी अनुमोदन गराउनुपर्नेछ ।
२७. **प्रचलित कानून बमोजिम हुने:** यस ऐनमा उल्लेख नभएका विषयमा प्रचलित संघीय तथा प्रदेश कानूनबमोजिम हुनेछ ।
२८. **नियम, निर्देशिका, मापदण्ड बनाउने अधिकार:** कार्यपालिकाले यस ऐनको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि आवश्यक नियम , निर्देशिका र मापदण्ड बनाउन सक्नेछ ।

महानगरपालिका
को लोगो

अनुसूची-१

ऐनको दफा १० को उपदफा (३) सँग सम्बन्धित
काठमाडौं महानगरपालिका
सार्वजनिक यातायातका चालक/परिचालक

परिचय-पत्र

फोटो

चालक/परिचालकको नाम, थर :
ठेगाना :
चालक/परिचालक परिचयपत्र नं.
लाइसेन्स नं :
सम्पर्क नं.

.....
प्रमाणित गर्नेको दस्तखत

आज्ञाले,
यादवप्रसाद कोइराला
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत